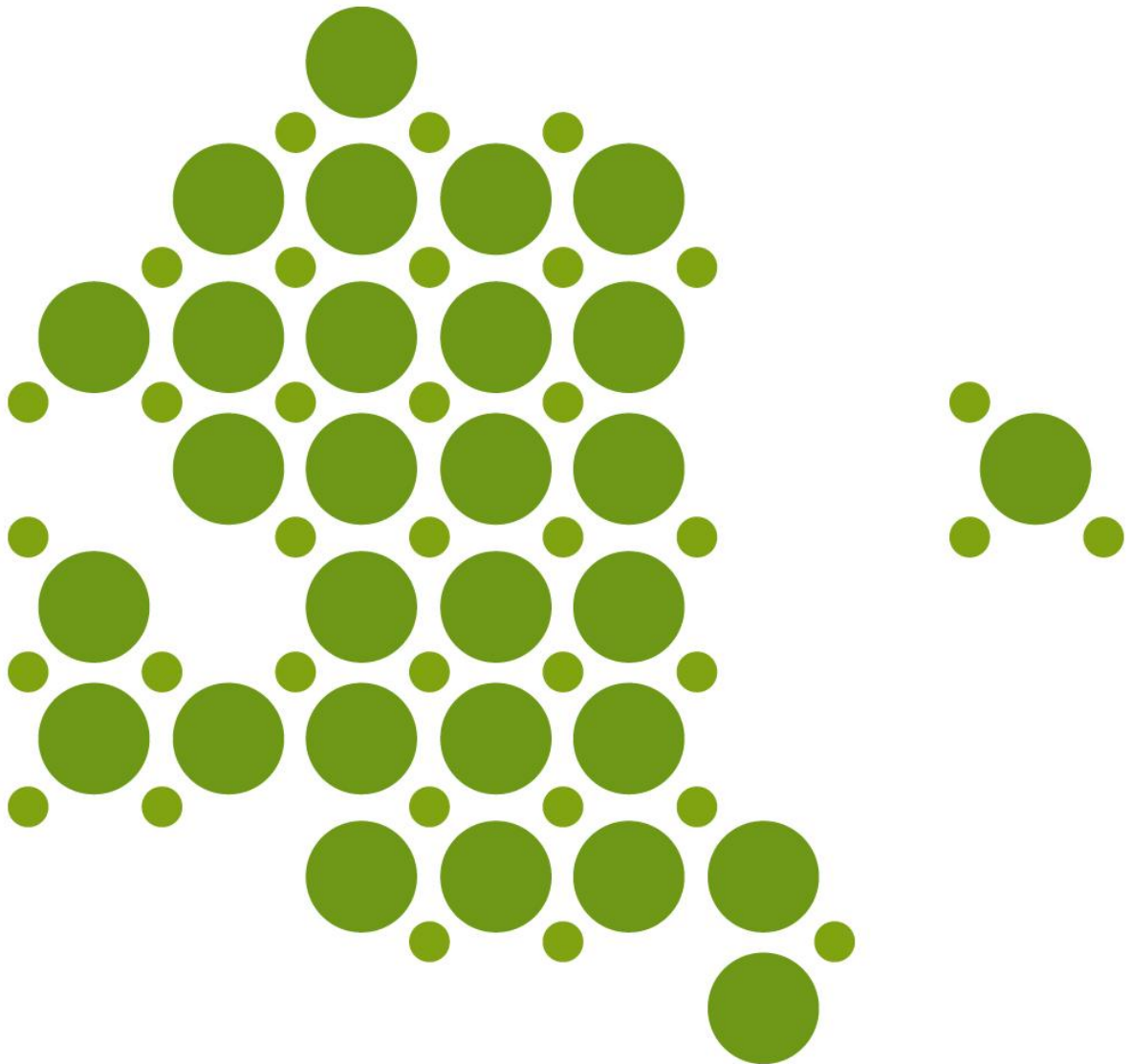

Rammeaftale 2014

Udviklingsstrategi for det specialiserede socialområde og specialundervisning

**Kommuner i hovedstadsregionen og
Region Hovedstaden**

2014

INDHOLDSFORTEGNELSE

Læsevejledning	3
Indledning	4
Tilbud omfattet af Udviklingsstrategi 2014	4
De mest specialiserede tilbud	5
Del 1: Bevægelser på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet	6
Tendenser vedrørende målgrupperne	8
Tendenser vedrørende udbud af og efterspørgsel efter tilbud	8
Tendenser vedrørende organisering og tilrettelæggelse af indsatserne	9
Fokusområder for den tværkommunale koordination i 2014	11
Del 2: Tværkommunale udviklingsprojekter i hovedstadsregionen	12
Særlige temaer i 2014	12
Særligt tema om ungeområdet	12
Særligt tema om godkendelse og tilsyn	13
Særlige temaer i 2013	13
Særligt tema om social- og behandlingspsykiatrien	14
Særligt tema om ny specialisering	14
Særligt tema om familieplejelignede anbringelsestyper	15
Andre særlige udviklingsprojekter i 2012-2014	15
Udviklingsprojekt vedrørende definition af de mest specialiserede tilbud	15
Udviklingsprojekt vedrørende justering af styringsaftalen	16
Udviklingsprojekter vedrørende hjerneskadeområdet	16
Del 3: Øvrig tværkommunal koordination	17
Lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger	17
Lands- og landsdelsdækkende tilbud	17
Sikrede afdelinger	17
Kommunikationscentre	18
Botilbud med over 100 pladser	18
Bilagsliste	19

LÆSEVEJLEDNING

Udviklingsstrategi 2014 er udarbejdet med afsæt i indberetninger fra kommunerne i hovedstadsregionen om behov og udviklingstendenser inden for både målgrupper og tilbudstyper samt indberetninger fra kommunale driftsherrer og Region Hovedstaden om belægning og kapacitet. På baggrund af analysen af disse indberetninger er det muligt at udlede nogle retninger samt udviklingstendenser og –perspektiver for det specialiserede socialområde og specialundervisning for børn, unge og voksne i 2014 og årene frem.

Den dybdegående analyse findes i bilag 1, og kan, som de øvrige bilag til Udviklingsstrategi 2014 (bilag 2-7), findes som særskilt dokument på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

Udviklingsstrategi 2014 indleder med at opstille rammerne for Udviklingsstrategien, herunder for de tilbud, der er omfattet af strategien.

Dernæst er Udviklingsstrategien inddelt i tre overordnede dele:

I del 1 gennemgås udviklingsperspektiverne for det specialiserede socialområde og specialundervisning i hovedstadsregionen. Udviklingsperspektiverne er udledt på baggrund af kommunernes og Region Hovedstadens indberetninger om behov og udviklingstendenser samt belægning og kapacitet. Afsnittet opridser de helt overordnede hovedtendenser over forventningerne til udviklingen inden for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet, og er således en opsummering af den dybdegående analyse, der ligger til grund for Udviklingsstrategi 2014. Indledningsvis beskrives de overordnede bevægelser og tendenser på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet i hovedstadsregionen i forhold til udviklingen inden for målgrupper, tilbudstyper samt organisering og tilrettelæggelse af indsatserne. Dette efterfølges af en beskrivelse af, hvilke elementer inden for bevægelserne og tendenserne, der vurderes at have direkte relevans for den tværkommunale koordination i KKR-regi, herunder hvilke fokusområder der er for den tværkommunale koordination i 2014.

Under del 2 af Udviklingsstrategien beskrives konkrete samarbejdsprojekter i regi af Rammeaftalen, herunder de særlige temaer for 2014, de særlige temaer igangsat i 2013 og øvrige igangværende udviklingsprojekter i 2012-2014.

Endelig omfatter del 3 af Udviklingsstrategien beskrivelser af øvrige tendenser og bevægelser med relevans for den tværkommunale koordination, herunder de lands- og landsdelsdækkende tilbud samt sikrede afdelinger, kommunikationscentrene i regionen samt botilbud med over 100 pladser.

Bagerst i Udviklingsstrategien findes en liste over de tilhørende bilag.

INDLEDNING

Kommunerne overtog med bekendtgørelsen om rammeaftaler på det specialiserede socialområde fra marts 2011 ansvaret for koordineringen af det specialiserede socialområde. Koordineringen af området omfatter ansvaret for udarbejdelse af en årlig rammeaftale for det specialiserede socialområde, der består af en udviklingsstrategi og en styringsaftale. Med bekendtgørelsen om rammeaftaler på området for specialundervisning fra april 2012 overtog kommunerne desuden ansvaret for koordinering af specialundervisningsområdet. Denne bekendtgørelse omfatter ligeledes udarbejdelse af en årlig rammeaftale bestående af en udviklingsstrategi og en styringsaftale. Region hovedstaden bidrager til Udviklingsstrategien for så vidt angår de tilbud, som regionen er driftsherre for.

Udviklingsstrategi 2014 omfatter både det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet.

Formålet med Udviklingsstrategien er:

- ▶ At sikre og styre den faglige udvikling af tilbuddene i hovedstadsregionen, så alle driftsherrer til stadighed er i stand til at tilbyde de rigtige tilbud af høj kvalitet også til små målgrupper og målgrupper med komplicerede problemer.
- ▶ At skabe synlighed og gennemsækelighed om kapacitet og behov for pladser.
- ▶ At sikre koordination og udvikling af nye tilbud særligt til små målgrupper og målgrupper med komplicerede problemer, så ekspertise og ressourcer på særlige områder anvendes hensigtsmæssigt.

Udviklingsstrategien skal, ifølge bekendtgørelserne, indeholde følgende:

- ▶ Et samlet skøn over behovet for regulering i antallet af tilbud og pladser.
- ▶ Den faglige udvikling og muligheder for fleksibel anvendelse af undervisningstilbuddene.
- ▶ Koordinering af lands- og landsdelsdækkende tilbud samt sikrede afdelinger/botilbud samt særlige forpligtigelser vedrørende tilbud til Grønland og Færøerne.
- ▶ Udviklingsplaner for botilbud med over 100 pladser.
- ▶ Bilagsoversigt over alle tilbud beliggende i regionen (jf. bilag 2).

Nærværende omfatter alene Udviklingsstrategi i Rammeaftale for 2014, mens styringsaftalen for 2014 først foreligger ultimo 2013¹. Nærmere beskrivelser af processen for Rammeaftalen kan findes i bilag 1.

Udviklingsstrategi 2014 er gældende for perioden 1. januar 2014 til 31. december 2014.

TILBUD OMFATTET AF UDVIKLINGSSTRATEGI 2014

Udviklingsstrategi 2014 er baseret på den afgrænsning af tilbud, som hovedstadsregionens kommuner besluttede sammen med Region Hovedstaden i forbindelse med Rammeaftalen for 2011. Afgrænsningen betyder, at strategien som det primære fokuserer på tilbud til borgere med de mest komplekse og specielle behov, og som kræver et stort befolkningsgrundlag, for at tilbud kan drives rentabelt og med høj faglighed.

Udviklingsstrategien rummer således de højt specialiserede tilbud samt tilbud, der kræver et stort befolkningsgrundlag og anvendes af mange kommuner. Strategien rummer også højt specialiserede enheder, som organisatorisk drives sammen med mindre specialiserede tilbud. Desuden er alle regionsdrevne tilbud inkluderet i Udviklingsstrategien, jf. bekendtgørelsen. Det er således som udgangspunkt koordinationsbehovet, der er afgørende for, om et tilbud er omfattet af Udviklingsstrategien.

Desuden indgår alle tilbud drevet af Region Hovedstaden i Udviklingsstrategien. Nærmere beskrivelser af kriterier for afgrænsningen af tilbud omfattet af Udviklingsstrategien kan findes i bilag 1.

---

¹ Bekendtgørelse om rammeaftaler m.v. på det sociale område og på det almene ældreboligområde samt bekendtgørelse om rammeaftaler m.v. på specialundervisningsområdet.

Udviklingsstrategi 2014 omfatter 144 døgn- og dagtilbud på voksenområdet efter paragrafferne i Serviceloven og Sundhedsloven. Tilbuddene er målrettet otte overordnede målgrupper inden for voksenområdet (*voksne med autisme, sindslidelse, nedsat psykisk og fysisk funktionsevne, alkohol- og stofmisbrug samt voldsramte kvinder og hjemløse*). Tilbuddene omfatter i 2014 sammenlagt 3.547 døgn- og dagpladser samt 2.228 ambulante forløb til misbrugere. Desuden omfatter Udviklingsstrategien på voksenområdet tre kommunikationscentre, to specialtandplejer og Falck Hjælpemiddelcenter.

På børne- og ungeområdet omfatter Udviklingsstrategien 15 døgn- og dagtilbud efter paragrafferne i Serviceloven. Tilbuddene er målrettet målgrupperne *børn og unge med sindslidelse, autisme* samt *nedsat psykisk og fysisk funktionsevne*. Sammenlagt omfatter de 15 tilbud 264 døgn- og dagpladser i 2014. Desuden omfatter børne- og ungeområdet to ambulante tilbud for børn og unge med nedsat fysisk funktionsevne samt to kommunikationscentre.

De konkrete tilbud omfattet af Udviklingsstrategi 2014 kan ses i bilag 3, som kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

Koordineringen af specialundervisningstilbud målrettet børn og unge er i hovedstadsregionen forankret i en særligt funktion, Koordinerende Funktion for Specialundervisning (KFS). Tidligere har enkelte specialundervisningstilbud samtidig været omfattet af Udviklingsstrategien, fordi de har været dele af helhedstilbud, der også indeholder tilbud efter paragraffer i Serviceloven. I 2014 foretages en klar adskillelse af, hvor specialundervisningstilbuddene i hovedstadsregionen er forankret. Således er alle specialundervisningstilbud, som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om rammeaftaler på specialundervisningsområdet², alene forankret i regi af KFS og den dertilhørende styregruppe, og er således ikke omfattet af Udviklingsstrategi 2014. KFS's årlige redegørelser kan findes på www.kfs-hovedstadsregionen.dk. Desuden kan der findes et overblik over specialundervisningstilbud i hovedstadsregionens kommuner på www.spuvo.dk.

DE MEST SPECIALISEREDE TILBUD

Som en delmængde af de højt specialiserede tilbud, der er omfattet af Udviklingsstrategi 2014, har et særligt udviklingsprojekt igangsat i KKR Hovedstaden defineret, hvilke af de højt specialiserede tilbud, der kan karakteriseres som de mest specialiserede tilbud inden for det specialiserede socialområde. I udviklingsprojektet har deltaget repræsentanter fra kommunerne og Region Hovedstaden.

Formålet hermed er at opstille fælleskommunale procedurer og tiltag i Styringsaftale 2014³, som kan bidrage til at understøtte, at disse tilbud får en særlig tværkommunal opmærksomhed, og hermed sikre, at de mest specialiserede kompetencer i disse tilbud bevares og udvikles.

Der er opstillet seks kriterier, der beskriver de særlige karakteristika og behov hos målgrupperne, som de mest specialiserede tilbud skal kunne imødekomme. Et tilbud skal kunne opfylde mindste fem ud af samtlige seks kriterier, førend tilbuddet kan defineres som mest specialiseret. De seks kriterier er følgende:

- 1.a (*Børne- og ungeområdet*): Målgrupperne skal være af en så lille volumen, at hyppigheden af tilfælde i den enkelte kommune er meget lille. Defineret som i gennemsnit maksimalt 0,5 tilfælde om året per 1.000 indbyggere i alderen 0-17 år.

² Ifølge bekendtgørelsen omfatter Rammeaftalen på specialundervisningsområdet de lands- og landsdelsdækkende specialundervisningstilbud inklusiv rådgivning og vejledning drevet af Region Hovedstaden og Københavns Kommune samt de regionalt drevne kommunikationscentre.

³ Idet Styringsaftale i Rammeaftale 2014, jf. bekendtgørelsen, først foreligger endelig godkendt af alle kommuner 15. oktober 2013, kan de fælleskommunale procedurer og tiltag findes i bilag 5 til Udviklingsstrategien 2014.

- 1.b (*Voksenområdet*): Målgrupperne skal være af en så lille volumen, at hyppigheden af tilfælde i den enkelte kommune er meget lille. Defineret som i gennemsnit maksimalt 0,5 tilfælde om året per 10.000 indbyggere i alderen 18-64 år.
2. Målgrupperne skal have en høj kompleksitetsgrad, defineret som minimum fire svære kompleksiteter af længevarende karakter.
3. Det vurderes nødvendigt at have et tilbud for pågældende målgrupper i hovedstadsregionen for at sikre selvforsyningen i regionen.
4. Målgruppernes høje kompleksitet og behov for helt særlig støtte og behandling betyder, at målgruppens behov ikke kan imødekommes i andre eksisterende tilbud i hovedstadsregionen.
5. For at kunne opretholde og udvikle tilbuddet samt sikre rentabel drift skal tilbuddet have hele hovedstadsregionen som optageområde.
6. Tilbuddene skal kunne dække målgruppernes særlige behov for specialiseret støtte og behandling gennem særlige fysiske rammer, særligt specialiserede kompetencer og/eller anvendelse af avanceret velfærdsteknologi.

Samlet set er ni selvstændige tilbud målrettet målgrupper med helt særlige karakteristika og behov for specialiseret støtte og behandling udvalgt som de mest specialiserede tilbud i 2014. Det drejer sig om tre på børne- og ungeområdet og seks på voksenområdet. De konkrete tilbud omfattet af Udviklingsstrategi 2014, som på nuværende tidspunkt, defineres som de mest specialiserede tilbud, kan ses i bilag 5. Bilaget kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

Der formuleres faste procedurer i Styringsaftale 2014 omkring løbende revurderinger af de mest specialiserede tilbud, der blandt andet imødekommer en række opmærksomhedspunkter og hensyn, herunder:

- ▶ At et tilbuds opfyldelse af kriterierne i ét år ikke er lig med en varig opfyldelse.
- ▶ At de mest specialiserede tilbud løbende og systematisk skal revurderes.
- ▶ At nyetablerede tilbud og øvrige tilbud omfattet af Udviklingsstrategien løbende og systematisk skal vurderes i forhold til kriterierne.

Procedurerne giver mulighed for at igangsætte særlige fælleskommunale tiltag, såfremt et af de mest specialiserede tilbud bliver truet af lukning. Ingen af de ni mest specialiserede tilbud vurderes på nuværende tidspunkt at være i fare for at lukke i 2014 eller det efterfølgende år. Aktuelt vurderes det således, at der ikke vil være behov for at igangsætte særlige fælleskommunale procedurer over for disse tilbud i 2014. Tilbuddenes status bliver fulgt løbende af en særligt nedsat task force.

DEL 1: BEVÆGELSER PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE OG SPECIALUNDERVISNINGSMOMRÅDET

Et formål med Udviklingsstrategien er at undersøge, om der er områder, hvor der er behov for en særlig koordination eller samarbejde på tværs af kommunerne og/eller mellem kommunerne og Region Hovedstaden. Det kan være i form af regulering af tilbud og pladser blandt de højt specialiserede tilbud omfattet af Udviklingsstrategien eller andre særlige indsatser eller tiltag i tværkommunalt regi. Region Hovedstaden vil indgå i koordinationen, såfremt reguleringen af pladser eller indsatser omfatter regionalt drevne tilbud.

På baggrund af analysen af bevægelserne på området vurderes der ikke aktuelt at være behov for i 2014 at indgå tværkommunale aftaler og/eller aftaler mellem kommunerne og Region Hovedstaden om konkrete reguleringer af tilbud eller pladser omfattet af Udviklingsstrategi 2014.

Behovet for koordination af tilbud omfattet af Udviklingsstrategien bestemmes af tre faktorer. Første afgørende faktor er udviklingen inden for målgrupperne, herunder denne udviklings betydning for, hvilke

tilbud og ydelser, der er behov for, at de enkelte kommuner stiller til rådighed for deres borgere. Stigninger eller fald i antallet inden for målgrupperne kan således have stor indflydelse på behovet for antallet af tilbud og pladser i tværkommunalt regi.

Behovet for koordination styres dog ikke alene af udviklingen inden for målgrupperne, men også af en anden faktor, som er kommunernes organisering og tilrettelæggelse af indsatserne. Nogle målgrupper kan kommunerne mest hensigtsmæssigt håndtere inden for eget regi, mens andre målgrupper kræver indsatser, hvor den enkelte kommune ud fra faglige og/eller økonomiske hensyn ikke finder det hensigtsmæssigt at løfte opgaven selv. Kommunernes tilrettelæggelse af indsatserne på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet vil i 2014, som i 2013, fortsat være præget af de bevægelser og omlægninger, der er et udløb af intentionerne med Kommunalreformen, Barnets Reform, kommunernes overtagelse af ansvaret for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet, samt den stramme økonomi på området. Bevægelserne går i retning af et paradigmeskift på området, hvor der gøres op med tidligere tiders kulturer, traditioner og måder at tilrettelægge indsatserne på. Det nye paradigme omtales blandt andet som en *ny specialisering*, der omfatter grundlæggende nye måder at gøre tingene på, omlægninger der blandt andet skal kunne modsvare og tilgodese efterspørgslen efter tilbud, der kan matche et gennemgående øget fokus på omstillingsparathed, fleksibilitet og individuelle løsninger, indsatser i nærmiljøet, inklusion i normalområdet, forebyggelse, recovery-tankegang, involvering af borgerne samt resultat- og effektbaseret styring.

En tredje faktor, der har indflydelse på behovet for koordination af de højt specialiserede tilbud, er den finansieringsform der anvendes over for tilbuddene. Finansieringen af tilbud på det specialiserede social- og undervisningsområde er i hovedstadsregionen langt overvejende baseret på et omkostningsbaseret takstsystem. I hovedstadsregionen opleves takstfinansieringen grundlæggende som et godt fundament for at sikre fortsat dynamik og omstilling på området og samtidig etablere en incitamentsstruktur, der sikrer omkostningseffektiv drift. Takstfinansiering er derfor et princip, som fortsat i størst muligt omfang, ønskes fastholdt i hovedstadsregionen. Takstfinansiering er et markedslignende finansieringsystem, som i udgangspunktet er selvregulerende, hvor behovet for konkret koordination i form af for eksempel regulering af pladser primært vil være til stede i de situationer, hvor markedsmekanismen ikke er tilstrækkelig. Det kan for eksempel være tilbud til meget små målgrupper eller tilbud med en meget høj specialiseringsgrad.

I hovedstadsregionen er der et stort fokus på, at en række funktioner og tilbud forudsætter en så specialiseret viden, og er målrettet så små målgrupper, at de ikke kan være til stede i alle kommuner. Udgangspunktet er derfor, hvilke tilbud den enkelte kommune skal stille til rådighed for borgerne, hvad enten det er i eget regi, tværkommunalt regi, regionalt regi, landsdækkende regi eller via eksterne tilbud mere end, at den enkelte kommune skal besidde alle kompetencer og tilbud i eget regi.

Som grundlag for Udviklingsstrategi 2014 er der foretaget en dybdegående analyse af kommunernes forventninger til den fremtidige udvikling inden for målgrupperne og til efterspørgslen efter tilbud inden og uden for kommunernes eget regi. Desuden kortlægger analysen udviklingen i belægning og fremtidig kapacitet på de højt specialiserede tilbud omfattet af Udviklingsstrategi 2014.⁴ Formålet med analysen er at beskrive udviklingen inde for målgrupperne, og hvordan denne udvikling via kommunernes tilrettelæggelse af indsatserne, har indflydelse på efterspørgslen efter de højt specialiserede, tilbud. Sammenholdt med udviklingen inden for belægning og kapacitet i tilbuddene, er det således muligt at afdække behovet for koordination af de højt specialiserede tilbud i Udviklingsstrategi 2014.

På baggrund af analysen kan der konstateres en række bevægelser og tendenser vedrørende målgrupperne og tilbudstyperne på det specialiserede socialområde samt omkring kommunernes organisering og tilrettelæggelse af indsatserne på området. Bevægelser og tendenser, som direkte eller indirekte har

---

⁴ Analysen af udvikling og efterspørgsel samt belægning og kapacitet fremgår af bilag 1, som kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

betydning for overvejelser i hovedstadsregionen som led i den tværkommunale koordination på området. Disse bevægelser og tendenser beskrives nedenfor.

TENDENSER VEDRØRENDE MÅLGRUPPERNE

Generelt forventer kommunerne i hovedstadsregionen i de kommende år en uændret udvikling inden for målgrupperne på det specialiserede socialområde og specialundervisning.

Dog er der visse markante afvigelser fra den generelle udviklingstendens inden for visse målgrupper. Målgrupperne *voksne samt børn og unge med udviklingsforstyrrelse*, såsom ADHD og autisme, er et eksempel herpå, hvor flertallet af kommunerne forventer en forøgelse i antallet i 2014. Imidlertid forventes en større stigning i antallet af børn og unge med ADHD frem for autisme.

Målgruppen *voksne med stofmisbrug* skiller sig ligeledes ud fra den generelle forventning ved, at flertallet af kommunerne forventer, at antallet heraf vil være stigende. Den forventede stigning er især i forhold til misbrug af hash, kokain og amfetamin, og opleves at kunne tilskrives en stigning i især antallet af unge, der søger behandling mere end en reel stigning i antallet af misbrugere i kommunerne.

Desuden forventer en betydelig andel kommuner en stigning i antallet inden for målgrupperne *voksne med sindslidelse med dobbeltdiagnose* samt *voksne med anden sindslidelse*. I forhold til målgruppen voksne med anden sindslidelse, kan der således konstateres en bemærkelsesværdig ændring sammenlignet med kommunernes udmeldinger for 2013, hvor langt størstedelen af kommunerne vurderede, at antallet ville være uændret.

Derudover forventer en betydelig andel kommuner et stigende antal inden for målgrupperne *voksne udviklingshæmmede med psykisk sygdom eller demens*, *voksne med kognitive vanskeligheder som følge af en skade i hjernen*, *voksne med nedsat fysisk funktionsevne som følge af erhvervet skade i hjernen*, *hjemløse voksne*, *voksne med alkoholmisbrug* og *voksne med psykosociale problemer*. Tilsvarende tendenser i retning af et forøget antal kan konstateres omkring målgrupperne *børn og unge med sindslidelse*, *børn og unge udviklingshæmmede med psykisk sygdom*, *børn og unge med kognitive vanskeligheder som følge af en skade i hjernen* samt *børn og unge med misbrug*.

Således kan det konstateres, at en række målgrupper inden for det specialiserede social- og undervisningsområde enten i hele eller dele af regionen forventes at blive forøget antalsmæssigt i de kommende år.

TENDENSER VEDRØRENDE UDBUD AF OG EFTERSPØRGSEL EFTER TILBUD

Forventningerne til en forøgelse af antallet inden for en række af målgrupperne kan dog ikke genfindes i den konkrete udvikling inden for kapaciteten og belægningen på de relevante tilbudstyper omfattet af Udviklingsstrategi 2014, ligesom de ikke kan genfindes i kommunernes forventninger til efterspørgsel efter tilbud i Udviklingsstrategien målrettet disse målgrupper.

Antallet af tilbud og pladser omfattet af Udviklingsstrategien har både på voksenområdet og børne- og ungeområdet ligget nogenlunde stabilt fra 2011, hvor der blev foretaget en yderligere afgræsning af tilbuddene i Udviklingsstrategien, og til 2014. Dog er antallet af døgn- og dagpladser i tilbuddene på børne- og ungeområdet i samme periode faldet med 14 procent, hvilket svarer til 44 pladser. Nedgangen i antal pladser på børne- og ungeområdet ses primært inden for målgruppen *autisme* samt målgruppen *nedsat psykisk funktionsevne*. Denne udvikling er interessant sammenholdt med forventningerne om en stigning i antallet inden for målgruppen *børn og unge med autisme*.

På nuværende tidspunkt forventer driftsherrerne ingen yderligere justeringer i kapaciteten på tilbuddene omfattet af Udviklingsstrategien fra 2014 til 2016.

Den samlede belægning for døgn- og dagpladser på voksenområdet omfattet af Udviklingsstrategien var i 2012 på 99 procent, mens den samlede belægning for døgn- og dagpladser på børne- og ungeområdet var på 96 procent. Den samlede belægning for både voksenområdet samt børne- og ungeområdet dækker dog over variationer inden for de enkelte tilbud og målgrupper. Det er især tilbuddene målrettet målgruppen *børn og unge med sindslidelse*, der udviser lave belægningsprocenter.

Tilsvarende er det generelle billede omkring kommunernes forventninger til efterspørgslen efter tilbudstyper omfattet af Udviklingsstrategien på både voksenområdet og børne- og ungeområdet i de kommende år stabilt, hvor forventningen gennemgående på tværs af tilbudstyper og områder er et uændret behov. Dog er der visse bemærkelsesværdige afvigelser fra denne generelle tendens inden for visse tilbudstyper.

Ambulante tilbud til voksne med alkohol- og stofmisbrug afviger fra den generelle tendens ved, at en betydelig andel af de små kommuner i regionen har forventninger om stigning i efterspørgslen efter denne tilbudstype uden for kommunernes eget regi. Derimod forventes der blandt store kommuner et fald i efterspørgslen efter denne tilbudstype uden for eget regi. Dette skyldes blandt andet, at de store kommuner i højere grad end de mindre kommuner etablerer *ambulante tilbud* (§ 101) og *dagtilbud* (§ 101) i eget regi. Denne tendens er interessant sammenholdt med, at der har været en væsentlig aktivitets- og kapacitetsnedgang på de ambulante tilbud til misbrugere siden 2011.

Gennemgående for alle tilbud inden for både voksen-psykiatri-området og voksen-handicap-området kan der, som i 2013, konstateres en tendens til, at kommunerne etablerer tilbud i eget regi. På voksen-psykiatri-området er denne hjemtagningstendens særlig tydelig i forhold til tilbudstyperne *botilbud til midlertidigt ophold* (§ 107), *botilbud til aflastningsophold* (§ 107) og *botilbud til længerevarende ophold* (§ 108/§ 85). Tendens til hjemtagning og omlægning af *botilbud til længerevarende ophold* (§ 108) pladser målrettet *voksen-psykiatri-området* kan tilsvarende tydeligt genfindes i forbindelse med udviklingen inden for belægning og kapacitet, hvor der har været et fald i antallet af denne type pladser siden 2011. På voksen-handicap-området ses hjemtagningstendensen i højere grad for tilbudstyperne *værksteder tilknyttet botilbud* (§ 103), *aktivitets- og samværstilbud* (§ 104) og *botilbud til midlertidigt ophold* (§ 107) end for de øvrige tilbudstyper.

De gennemgående strategier blandt kommunerne om hjemtagning og inklusion præger desuden billedet af kommunernes samlede forventninger til behovet for *specialbørnehaver* (§ 32), hvor en betydelig andel af kommunerne vurderer, at der i 2014 vil være en faldende efterspørgsel. Tydeligst er denne tendens hos de store kommuner i regionen.

Desuden forventer en betydelig andel af de store kommuner i regionen en stigning i behovet for *aflastningstilbud* (§ 66 nr. 6) *målrettet børn og unge* uden for kommunens eget regi. Derimod forventer en betydelig andel kommuner et fald i efterspørgslen efter *døgntilbud* (§ 66 nr. 6) *målrettet børn og unge*. Især tendensen omkring døgntilbud er interessant sammenholdt med driftsherrernes meldinger om uændret kapacitet i disse tilbud.

Det kan således konstateres, at kommunernes forventninger til udviklingen inden for antallet af ovennævnte målgrupper ikke afspejles i en øgning af kapaciteten eller i en forventning om øget efterspørgsel efter de højt specialiserede tilbud i Udviklingsstrategien målrettet disse målgrupper. Derimod kan der for nogle af disse stigende målgrupper konstateres en forventning om fald i efterspørgslen efter tilbud uden for kommunens eget regi.

TENDENSER VEDRØRENDE ORGANISERING OG TILRETTELÆGGELSE AF INDSATSERNE

Årsagen til, at stigningerne inden for de pågældende målgrupper, ikke kommer til udtryk i en større efterspørgsel efter de højt specialiserede tilbud, skal findes i det tydelige udviklingstræk, at 2014 fortsat er præget af kommunernes gennemgående strategier om inklusion og hjemtagning af borgere fra døgntilbud til typisk mindre indgribende tilbud i nærmiljøet, eksempelvis bofællesskaber. Således er behovet for de højt specialiserede tilbud også ændret. Flere kommuner begynder i det små at kunne se positive resultater af omlægningerne, og i den forbindelse af den øgede kommunale selvforsyning. Resultaterne er blandt andet større nærhed i tilbuddene, øget mulighed for inklusion i tilbud på normalområdet, øget synergi-effekt i kommunerne på fagligheden i forhold til normal- og specialområdet, øget gennemsigtighed samt mere målrettede og skræddersyede løsninger.

Disse bevægelser betyder imidlertid også, at de børn, unge og voksne, som kommunerne vurderer har behov for de højt specialiserede tilbud, der er omfattet af Udviklingsstrategien, i de fleste tilfælde er de borgere inden for målgrupperne med de sværeste vanskeligheder og med de mest specialiserede behandlings- og plejebehov. I 2014 vil der derfor fortsat være behov for et stort fokus på behovet for styring og fælles koordination af området blandt andet for at sikre, at der i hovedstadsregionen fremadrettet er en hensigtsmæssig indretning og organisering af tilbudsviften vedrørende de specialiserede social- og undervisningstilbud. Herunder hvordan kommunerne i hovedstadsregionen sammen med Region Hovedstaden nu og fremadrettet sikrer, at der fortsat er tilstrækkelig høj specialiseret viden på området, og hvordan kommunerne understøtter bevarelsen af eksisterende samt opbygningen af nye nødvendige særlige viden- og ekspertisemiljøer.

I forlængelse heraf er der også i hovedstadsregionen fokus på, hvordan det sikres, at det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet udvikler sig dynamisk, så der løbende lukkes og oprettes nye tilbud, der afspejler efterspørgslen. Nogle tilbud vil være så specialiserede, at det kan være risikabelt for en kommune at påtage sig driftsherreansvaret. Et væsentligt fokus i den forbindelse er i hovedstaden at balancere mellem at understøtte den nødvendige omstilling og udvikling af området, men samtidig at skabe de rette incitamenter til omkostningseffektiv drift og styring. Som led heri har KKR Hovedstaden eksempelvis igangsat et udviklingsprojekt vedrørende de mest specialiserede tilbud samt et udviklingsprojekt vedrørende justering af styringsaftalen med henblik på i højere grad at understøtte tilstedeværelsen af de rette tilbud med det rette indhold til borgerne i hovedstadsregionen. Begge udviklingsprojekter er beskrevet i afsnittet "Andre særlige udviklingsprojekter 2012-2014".

I 2014 kan der desuden konstateres nogle gennemgående udfordringer på området, som kommunerne i hovedstadsregionen på forskellig vis har fokus på i forhold til organiseringen og tilrettelæggelsen af indsatserne på området.

Alderdom og generelt aldersvækkelse blandt målgrupperne på voksenområdet, eksempelvis udviklingshæmmede voksne, er en problematik, som hovedstadsregionens kommuner møder i disse år. I den forbindelse oplever nogle kommuner aktuelt, at flere af de *voksne med udviklingshæmning og demens* får et større behov for i perioder at blive skærmet, samt har et øget plejebehov. En tendens som ofte belaster kommunens budget i form af tillægsydelse til den i forvejen aftalte takst. Årsagen hertil er blandt andet, at de boformer, hvor pågældende borgere bor, dels ikke er fysisk indrettet hertil, og dels at de rette personalekompetencer og ressourcer ikke forefindes. Dette stiller krav til, at kommunerne nytænker tilbudsviften for fortsat at kunne tilbyde tilbud, der dels er fysisk indrettet til disse målgruppers større plejebehov, og som besidder de rette kompetencer og ressourcer, og dels er økonomisk rentable.

Desuden opleves der også i hovedstadsregionen udfordringer med at tilvejebringe intentionerne med Kommunalreformen samt de gennemgående strategier om hjemtagning, recovery og inklusion, idet der generelt er for få mindre boliger, som de borgere, der kan hjemtages til støtte i egen lejlighed, har råd til at betale. Dette kan give udfordringer i forhold til at udmåle § 85 støtte i forhold til boliger efter Almenboliglovens § 105. I udgangspunktet er denne problemstilling ikke af tværkommunal karakter, idet denne indsats udmåles i kommunernes eget regi. Dog er det en tendens, der er gennemgående på tværs af

hovedstadsregionen, og som udfordrer de enkelte kommuners mulighed for at udmønte indsatsen på området.

FOKUSOMRÅDER FOR DEN TVÆRKOMMUNALE KOORDINATION I 2014

Det er ikke alle de kortlagte bevægelser og tendenser på det specialiserede social- og undervisningsområde i hovedstadsregionen, der vurderes at have direkte relevans for den tværkommunale koordination i KKR-regi. Grundet paradigmeskiftet på området, som blandt andet omfatter kommunernes strategier om hjemtagning, recovery og inklusion, betyder forventninger om en stigende udvikling inden for nogle målgrupper ikke nødvendigvis et behov for at iværksætte tværkommunale aftaler. En systematisk opfølgning på udviklingen inden for de relevante målgrupper giver dog et grundlag for at vurdere, hvorvidt der er nogle af udviklingstendenserne, der helt eller delvist bør løftes eller holdes in mente i forhold til den tværkommunale koordination.

Som tidligere beskrevet vurderes der ikke aktuelt at være behov for i 2014 at indgå aftaler mellem kommunerne i hovedstadsregionen og/ eller mellem kommunerne og Region Hovedstaden om konkrete reguleringer af tilbud eller pladser omfattet af Udviklingsstrategi 2014.

I forhold til tendenserne omkring forøgelse af antallet inden for en række målgrupper er der dog andre aspekter af tværkommunal relevans, som det kan være meningsfuldt at følge de kommende år i KKR-regi samt i samarbejde med regionen, for så vidt det berører regionalt drevne tilbud.

Med afsæt i de beskrevne bevægelser vil KKR Hovedstaden i 2014 sætte særligt fokus på den stigende tilgang inden for målgrupperne børn, unge og voksne med *udviklingsforstyrrelser, stofmisbrug samt sindslidelse*. Væsentlige aspekter i den forbindelse er blandt andet at sikre forebyggelse, tidlig opsporing, overgange mellem barn og voksen m.v. Kommunerne oplever i disse år en stigning i tilgangen af især unge, der har en af ovenstående vanskeligheder eller en kombination af flere af disse vanskeligheder, ligesom at kommunerne i flere tilfælde først får kendskab til disse unge sent. Dette udfordrer kommunernes mulighed for at styre området hensigtsmæssigt, ligesom effekten af indsatsforløbet ofte kan forøges, når indsatsen igangsættes rettidigt.

Samtidig kan der opstå andre følger for disse unge, der kræver yderligere indsatser i kommunalt regi. Eksempelvis er psykisk sygdom og tidligt misbrug af hash eller hårde stoffer væsentlige årsager til, at unge bliver hjemløse. Antallet af hjemløse unge har de senest år være stigende, og knap hver tredje hjemløs var i 2011 mellem 18 og 29 år. Disse bevægelser og tendenser, som opleves på tværs af hovedstadsregionen, vurderes således relevante at arbejde med tværkommunalt i forhold til at understøtte kommunernes indsatser på området. KKR Hovedstadens særlige fokus på disse udviklingstendenser vil blive udmøntet i behandlingen af det særlige tema i 2014 om ungeområdet. Det særlige tema er nærmere beskrevet under afsnittet " Tværkommunale udviklingsprojekter i hovedstadsregionen".

Derudover vurderes behovet for tilpasning og nytænkning af tilbudsviften inden for de højt specialiserede tilbud i forhold til udviklingen inden for målgrupper samt bevægelserne omkring den kommunale organisering og tilrettelæggelse af indsatserne på området, relevant i en tværkommunal kontekst. I den forbindelse vurderes det relevant med en opmærksomhed på, hvordan de højt specialiserede tilbud i Udviklingsstrategien udvikler sig.

I takt med at disse tilbud, grundet omlægninger og bevægelser på området, i langt højere grad bliver anvendt til de borgere inden for målgrupperne med de sværeste vanskeligheder, skaber det naturligt et behov for højere specialiseringsgrad i tilbuddene. Den tværkommunale opmærksomhed på udviklingen af tilbudsviften har også herunder fokus på, at tilbuddene fortsat er fleksible, og således løbende kan tilpasse sig udviklingen i målgruppernes behov samt kommunernes efterspørgsel. Udviklingen af de højt specialiserede tilbud i Udviklingsstrategien vil fremadrettet have et særligt fokus i analyserne i rammeaftale-regi samt i den løbende opfølgning på de mest specialiserede tilbud i Udviklingsstrategien.

DEL 2: TVÆRKOMMUNALE UDVIKLINGSPROJEKTER I HOVEDSTADSREGIONEN

Et formål med Udviklingsstrategien er desuden, at KKR Hovedstaden skal udvælge hvilke særlige temaer, der skal være i fokus i det år, som Rameaftalen er gældende i. Udvælgelsen af de særlige temaer tager udgangspunkt i analysen af udviklingstendenser og behov, og de heraf udledte fokusområder, som er opstillet i Udviklingsstrategien. Derudover har Social- og Integrationsministeren mulighed for at udmelde særlige temaer, som skal indgå i strategien.

Nedenfor gennemgås de særlige temaer for 2014 og 2013, som er afledt af fokusområderne for de pågældende år, samt andre særlige udviklingsprojekter igangsat i hovedstadsregionen i 2012-2014.

SÆRLIGE TEMAER I 2014

For Rameaftale 2014 har KKR Hovedstaden valgt ét særligt tema, som er "Ungeområdet", mens Social- og Integrationsministeren har udmeldt det særlige tema "Godkendelse og tilsyn".

Teamet om ungeområdet vil blive behandlet i 2014, mens Social- og Integrationsministerens tema om godkendelse og tilsyn vil blive behandlet allerede i 2013, hvor det nye Socialtilsyn etableres. De to temaer er nærmere beskrevet nedenfor.

SÆRLIGT TEMA OM UNGEOMRÅDET

Ungeområde er det særlige udviklingstema, som KKR Hovedstaden har valgt for Rameaftale 2014. Temaet er udvalgt med udgangspunkt i KKR Hovedstadens særlige fokus for 2014 på den stigende tilgang inden for målgrupperne børn, unge og voksne med *udviklingsforstyrrelser, stofmisbrug samt sindslidelse*.

Formålet med dette tema er at sætte fokus på kommunernes indsatser overfor unge i alderen 15-25 (30) år med vanskeligheder. Denne gruppe af unge er meget forskellig og har forskelligartede udfordringer, hvilket kræver forskellig opmærksomhed såvel i det forebyggende arbejde som i forbindelse med udredninger og de indsatsforløb, der iværksættes overfor disse unge. Der opleves gennem de senere år en stigning i tilgangen af unge, der har vanskeligheder. Eksempelvis er gruppen af unge hjemløse i Danmark vokset siden 2009. Der er i 2011 optalt 1002 hjemløse mellem 18 og 24 år mod 633 i 2009, og knap hver tredje hjemløs er mellem 18 og 29 år. Psykisk sygdom og tidligt misbrug af hash eller hårde stoffer er væsentlige årsager til, at unge bliver hjemløse.

Samtidig er ungeområdet præget af udfordringer i forhold til at sikre den nødvendige koordination og samarbejde mellem børne- og voksenområdet. Langt de fleste kommuner organiserer udsatte- og handicapområdet således, at børn hører til i én forvaltning og voksne til en anden. Derfor sker der næsten altid et skifte, når borgeren fylder 18 år, og en ny forvaltning og nye medarbejdere skal sætte sig ind i borgerens situation og iværksætte en målrettet indsats. Desuden kommer borgeren, der fylder 18 år, ind under en anden lovgivning, som giver borgeren andre rettigheder og muligheder, og dermed ofte medfører en ændring i tilbud og indsats. For borgerens synsvinkel kan manglende koordination mellem forvaltningerne ved overgangen opleves problematisk og uhensigtsmæssig, men også kommunens muligheder for at planlægge de forventede fremtidige udgifter kan blive udfordret.

Særlige fokusområder i forbindelse med behandlingen af det særlige tema kan eksempelvis være forebyggelse og tidlig opsporing, tidlig tværfaglig indsats i lokalområdet, tværsektorielt samarbejde, inklusion, udgående indsatser, tættere sagsopfølgning, inddragelse af frivillige, gode overgange mellem børne- og voksenområdet, dokumentation af resultater og effekter, dokumenterede metoder og indsatser m.v.

Den konkrete tilgang i KKR Hovedstadens behandling af temaet vil blive besluttet i 4. kvartal 2013, og behandlingen af temaet vil således blive påbegyndt umiddelbart i forlængelse heraf med forventet afrapportering ultimo 2014.

SÆRLIGT TEMA OM GODKENDELSE OG TILSYN

Temaet godkendelse og tilsyn er udmeldt af Social- og Integrationsministeren som et særligt tema, der skal sættes fokus på i Rammeaftale 2014.

Ministeren har i et brev til kommunerne den 21. december 2012 uddybet, at det som led i udarbejdelse af Udviklingsstrategierne for 2014 drøftes mellem kommuner og regioner, hvordan det fremtidige samarbejde om tilsynsopgaven mest hensigtsmæssigt kan tilrettelægges. Der skal tages hensyn til både kommuner, regioner og private som driftsherre, til kommunerne som købere af pladser i tilbuddene og til, at socialtilsynet kan udfylde den rolle, som det får efter loven. Desuden ønskes drøftet, hvilke temaer der eventuelt fra starten er behov for at sætte fokus på, og at der i forbindelse med indgåelse af Styringsaftalen for 2014 tages en drøftelse af de takster, som socialtilsynet skal fastsætte for tilsynsopgaverne.

Da etableringen af socialtilsynet skal være tilendebragt inden den 1. november 2013, kan temaet ikke indgå i den vanlige proces for Udviklingsstrategi 2014. I stedet igangsættes et afgrænset forløb for det udmeldte ministertema, hvor specifikke ønsker til samarbejdet mellem Frederiksberg Kommune som tilsynskommune og de øvrige kommuner i hovedstadsregionen samt region Hovedstaden fremsættes, og hovedstadsregionens specifikke målsætninger og værdier for tilsynsområdet i regionen, bliver kortlagt.

Forløbet organiseres som en møderække, som Frederiksberg Kommune afholder med kommunerne i hovedstadsregionen samt Region Hovedstaden om det kommende Socialtilsyn. Møderækken påbegyndes den 22. februar 2013, og vil fortsætte hen over 2. og 3. kvartal 2013.

Under denne møderække vil, der blive taget en række temaer op blandt andet med udgangspunkt i de forventninger, som kommunerne over for KKR Hovedstaden har fremhævet som væsentlige i forbindelse med valget af tilsynskommunen. Det forventes at blive temaer som:

- ▶ Kompetencer hos Socialtilsynet (med udgangspunkt i forventningen om *"Tilsynet skal foretages ud fra hensyn omkring sundhedsfaglige, socialfaglige, pædagogiske, økonomiske og juridiske forhold, herunder skal kommunen have kompetencer, der understøtter hver af disse forhold"*).
- ▶ Helhedsorientering i indsatsen (drift og tilsyn) (med udgangspunkt i forventningen om *"Opgaveløsningen kræver et stort fokus på en helhedsorientering i indsatsen, således at myndighedsdelen ikke afkobles fra udførerdelen"*).

Derudover vil møderækken være udgangspunkt for information og videndeling på området.

Frederiksberg Kommune vil opsummere drøftelserne fra møderækken i et notat til KKR Hovedstaden i 3. kvartal 2013.

SÆRLIGE TEMAER I 2013

I Rammeaftale 2013 udvalgte KKR Hovedstaden to særlige temaer samtidig med, at ministeren udvalgte et særligt tema. Udvælgelsen af de særlige temaer tog blandt andet udgangspunkt i de fokuspunkter, som indgik i Udviklingsstrategi 2013. Fokuspunkterne skulle fungere som opmærksomhedspunkter for de enkelte kommuners tilrettelæggelse af indsatserne på det specialiserede socialområde, såvel som for det fælleskommunale arbejde. Udviklingsstrategi 2013, herunder fokuspunkterne for 2013, kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

For Rammeaftale 2013 udvalgte KKR Hovedstaden to særlige temaer, som er *"Sammenhængende forløb mellem social- og behandlingspsykiatrien"* og *"Ny specialisering"*, mens Social- og Integrationsministeren udmeldte det særlige tema *"Udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejebringer"*.

Temaerne behandles i 2013, og kan få indflydelse på det tværkommunale samarbejde i 2014, enten i form af konkrete tiltag eller yderligere afdækninger, som igangsættes på baggrund af afrapporteringerne af temaerne.

De tre temaer er nærmere beskrevet nedenfor.

SÆRLIGT TEMA OM SOCIAL- OG BEHANDLINGSPSYKIATRIEN

KKR Hovedstaden igangsatte i 2013 en kortlægning af området *sammenhængende forløb mellem social- og behandlingspsykiatrien*, der er et af to særlige temaer, som KKR Hovedstaden valgte for Rammeaftale 2013.

Baggrunden for valget af dette tema var fokuspunktet i Udviklingsstrategi 2013 om at sikre bedre kommunikation, sammenhæng og helhed mellem kommunale og regionale indsatser på psykiatriområdet. Temaet berører desuden en række af de øvrige fokuspunkter i Udviklingsstrategi 2013, for eksempel videreudviklingen af recovery-perspektivet samt koordinering og sammenhæng i den kommunale forvaltning mellem børne- og voksenområdet.

Den overordnede målsætning for kortlægningen af den kommunale socialpsykiatri, herunder sammenhængen mellem social- og behandlingspsykiatrien, er at afdække udfordringer og muligheder for, at unge i hovedstadsregionen med psykiske lidelser i højere grad kan få en tidlig, koordineret og sammenhængende indsats med udgangspunkt i en recovery-tilgang. Recovery er baseret på en tilgang, hvor borgere ved hjælp af rehabiliteringsstøtte får mulighed for at øge sin mestringskompetence og klare sig så meget som muligt selv. Recovery-tilgangen skal således betragtes som det grundprincip, som målsætningen skal anskues med afsæt i.

For at sikre klareste mulige resultater, budskaber og anbefalinger på området, er kortlægningen afgrænset til unge i alderen 15-25 (30) år med psykiske lidelser, herunder de særlige problemstillinger, der er forbundet med overgangene mellem barn og voksen.

Kortlægningen tilrettelægges med udgangspunkt i fire overordnede delelementer, henholdsvis afdækning af status quo, udfordringer og muligheder, indsamling og spredning af gode erfaringer om metoder og tiltag med dokumenteret effekt samt konkrete anbefalinger til handling i hovedstadsregionen.

Kommissoriet for kortlægningen kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

SÆRLIGT TEMA OM NY SPECIALISERING

I 2013 igangsatte KKR Hovedstaden et udviklingsprojekt vedrørende *ny specialisering*, der er det andet af to særlige temaer, som KKR Hovedstaden valgte for Rammeaftale 2013.

Temaet behandles som temamøder, der afholdes i løbet af 2013. Den overordnede målsætning for afholdelsen af temamøderne om ny specialisering er at give kommunerne i hovedstadsregionen aktuel viden og konkrete redskaber med dokumenteret effekt, som kommunerne umiddelbart vil kunne bringe ind i deres egen organisation og anvende til at styrke og udvikle indsatserne på det specialiserede socialområde.

Temamøderne er som udgangspunkt målrettet ledere og medarbejdere fra relevante fagområder i hovedstadsregionens kommuner. Der afholdes to temamøder dækkende tværgående emner inden for såvel børne- og ungeområdet som voksenområdet. Møderne fordeles, så der holdes et møde i 2. og 3. kvartal 2013 med følgende temaer:

- ▶ 1. temamøde (28. maj 2013): *Udvikling af forebyggelses- og inklusionsperspektivet samt inddragelse af frivillige og civilsamfund*
- ▶ 2. temamøde (4. september 2013): *Recovery og rehabilitering – effektfokus og evidensbegrebet.*

Ovenstående temaer tager udgangspunkt i fokuspunkterne i Udviklingsstrategi 2013 vedrørende videreudvikling og styrkelse af inklusionsperspektivet og recovery-perspektivet samt fokus på effekter og systematisk dokumentation.

Kommissoriet for behandlingen af temaet ny specialisering kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

SÆRLIGT TEMA OM FAMILIEPLEJELIGNEDE ANBRINGELSESTYPER

KKR Hovedstaden igangsatte i 2013 en kortlægning af *udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser*, som Social- og Integrationsministeren udmeldte som et særligt tema for Rammaaftalerne 2013.

Den overordnede målsætning for kortlægningen af området er at afdække udfordringer og muligheder for, at kommunerne i hovedstadsregionen kan styrke og udvikle brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser.

Kortlægningen tilrettelægges med udgangspunkt i tre overordnede fokuspunkter, henholdsvis afdækning af udfordringer og muligheder for at kunne styrke anvendelsen af plejefamilier, indsamling og spredning af gode erfaringer om metoder og tiltag med dokumenteret effekt, samt konkrete anbefalinger til handling i hovedstadsregionen.

Kommissoriet for kortlægningen kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

ANDRE SÆRLIGE UDVIKLINGSPROJEKTER I 2012-2014

I hovedstadsregionen er der med afsæt i fokuspunkterne i Udviklingsstrategi 2013 desuden igangsat en række særlige udviklingsprojekter, der forløber over perioden 2012-2014. Det drejer sig om udviklingsprojekter vedrørende definition af de mest specialiserede tilbud, justering af principper i styringsaftalen samt vedrørende hjerneskadeområdet. Projekterne beskrives kort nedenfor.

UDVIKLINGSPROJEKT VEDRØRENDE DEFINITION AF DE MEST SPECIALISEREDE TILBUD

Et fokuspunkt i Udviklingsstrategi 2013 var at sikre koordination i forhold til vedligeholdelse og tilvejebringelse af tilbud til små målgrupper og fastholdelse af specialiseret viden, herunder at sikre tilbuddenes bæredygtighed. Med afsæt i dette fokuspunkt gennemførte KKR Hovedstadens Embedsmandsudvalg for Social og Uddannelse i 2012 og 2013 en proces omkring kortlægning af de mest specialiserede tilbud på det specialiserede socialområde i hovedstadsregionen. Formålet var at definere, hvilke tilbud i hovedstadsregionen som grundet deres specialiseringsgrad kan vurderes som værende svært erstattelige, samt opstille fælleskommunale procedurer og tiltag, som kan bidrage til at sikre, at de mest specialiserede kompetencer i disse tilbud bevares og udvikles.

For at sikre en grundig og tilbundsående kortlægning var processen inddelt i tre faser, hvor henholdsvis kommunerne som myndighed, tilbuddenes driftsherrer samt to særligt nedsatte faglige paneler på henholdsvis børne- og ungeområdet og voksenområdet, med kommunal og regional deltagelse, var grundlag for at vurdere og udvælge, hvilke tilbud i Udviklingsstrategien, der kan betragtes som de mest specialiserede i hovedstadsregionen. Resultaterne er efterfølgende blevet behandlet i Embedsmandsudvalget for Social og Uddannelse, Kommunaldirektørudvalget og K29.

Sideløbende med de tre første faser er der i regi af Embedsmandsudvalget for Social og Uddannelse opstillet forslag til fælleskommunale procedurer og tiltag til sikring af de mest specialiserede kompetencer i tilbuddene. Procedurene omfatter blandt andet etableringen af en fast task force, der skal foretage løbende vurderinger og sikre opmærksomheden på de mest specialiserede tilbud.

Kriterierne og de udvalgte tilbud indgår i Udviklingsstrategi 2014, mens procedurerne vil blive indarbejdet i Styringsaftale 2014. For at imødekomme udviklingsdynamikken på området, vil de udvalgte tilbuds status blive revurderet løbende, ligesom at nye tilbud kan komme til.

Kriterierne og de ni udvalgte selvstændige tilbud i 2014 samt de fælleskommunale procedurer og tiltag fremgår af bilag 5, der kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

UDVIKLINGSPROJEKT VEDRØRENDE JUSTERING AF STYRINGSAFTALEN

KKR Hovedstaden igangsatte i 2012 et udviklingsprojekt med det formål at analysere og udvikle mulige løsningsveje for en styringsaftale, der i højere grad kan sikre den nødvendige koordination og udvikling af de højt specialiserede tilbud, og som således kan understøtte tilstedeværelsen af de rette tilbud med det rette indhold til borgerne i hovedstadsregionen.

Et af elementerne i dette projekt er at gøre det mere attraktivt at etablere nye tilbud, som vil være afhængige af salg af pladser til andre kommuner end driftsherren. Dette kan medvirke til at sikre, at der bliver oprettet nye specialiserede tilbud, der imødekommer nye behov inden for eksempelvis små målgrupper, som den enkelte kommune ikke selv kan løfte. Eksempelvis vil driftsherrer ved etablering af et nyt tilbud, som vil være afhængig af salg af pladser til andre kommuner, kunne vælge at anvende en lavere belægningsprocent i en opstartsperiode. På denne måde mindskes de økonomiske konsekvenser forbundet med risikoen for, at tilbuddet i begyndelsen ikke bliver fuldt belagt.

Et andet element i udviklingsprojektet er at indføre principper i styringsaftalen, der gør det muligt for driftsherrerne at anvende fleksible takster inden for det enkelte tilbud. I dag anvender de fleste tilbud den samme takst for alle brugere uanset, at der kan være forskelle i brugernes funktionsnivauer, og dermed forskelle i behov for behandling og støtte. Ved at formulere fælles principper for anvendelse af fleksible takster, skabes der mulighed for en højere grad af sammenhæng mellem pris og ydelser samt gennemsigtighed og sammenlignelighed i ydelserne. Dermed understøttes fokus på den enkelte borger samt på omkostningseffektiv drift og styring. Endelig kan fleksible takster give mulighed for en øget fleksibilitet og omstillingsparathed i det enkelte tilbud i forhold til ændringer i kommunernes efterspørgsel efter indsatser.

En tværkommunal arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra et bredt udsnit af kommunerne i hovedstadsregionen har i løbet af 2012 og 2013 udarbejdet forslag til justeringer af Styringsaftale 2014 inden for de ovenstående områder. Præciseringerne til Styringsaftalen er godkendt af KKR Hovedstadens Embedsmandsudvalg for Social og Uddannelse, Kommunaldirektørudvalget og K29.

Præciseringerne til Styringsaftalen vil blive afrapporteret for KKR Hovedstaden i forbindelse med behandlingen af Styringsaftale 2014.

UDVIKLINGSPROJEKTER VEDRØRENDE HJERNESKADEOMRÅDET

I 2012 gennemførte KKR Hovedstaden en kortlægning af barrierer og muligheder for at sikre koordinerede og målrettede indsatser for voksne med erhvervet hjerneskade. Kortlægningen blev gennemført med inddragelse af repræsentanter fra kommunerne, Region Hovedstaden og eksterne tilbud på området. På baggrund af kortlægningen vedtog KKR Hovedstaden en række anbefalinger til hjerneskadeområdet i hovedstadsregionen, herunder en anbefaling om at igangsætte to parallelle udviklingsforløb i faglige arbejdsgrupper vedrørende henholdsvis definitioner og fælles standarder på området samt klarhed omkring snitflader mellem eksterne tilbud.

Formålet med de to forløb er at udarbejde en fælles definition af specialiseringsgrader og klarhed omkring snitflader og kerneydelser hos eksterne tilbud, som vil kunne bidrage til, at faglighed, indhold og specialiseringsgrad bliver afgørende for, hvilke tilbud eller ydelser en borger henvises til. Samtidig vurderes det at skabe bedre grundlag for, at tilbuddene i højere grad kan imødekomme kommunernes efterspørgsel.

Desuden er et væsentligt formål at skabe grundlag for et bedre overblik i de enkelte kommuner og muliggøre sammenligninger på tværs af kommunerne. Derudover vurderes det at kunne bidrage til en fælles forståelsesramme på området, som samtidig kan understøtte kommunerne i at opspore og udrede borgere med erhvervet hjerneskade. Endelig vurderes disse tiltag at være en forudsætning for kvalitetssikring, benchmarking og forskning på senhjerneskadeområdet i hovedstadsregionen. I den forbindelse er det selvfølgelig relevant at tage højde for eventuelle tiltag m.v. på landsplan.

Udviklingsprojekterne forløber i 2013-2014, og forventes afrapporteret primo-medio 2014.

Endelig har KKR Hovedstaden ønsket, at der inden for et par år følges op på kommunernes implementering af anbefalingerne på hjerneskadeområdet, samt på de anbefalinger, der er opstillet i Sundhedsstyrelsens forløbsprogram.

Kommissorier for processerne i de faglige arbejdsgrupper kan findes på den fælleskommunale hjemmeside www.rammeaftale-h.dk.

DEL 3: ØVRIG TVÆRKOMMUNAL KOORDINATION

Nedenfor beskrives øvrige tendenser, bevægelser og tiltag med relevans for den tværkommunale koordination, herunder vedrørende de lands- og landsdelsdækkende tilbud samt sikrede afdelinger, kommunikationscentrene i regionen samt botilbud med over 100 pladser.

LANDS- OG LANDSDELSDÆKKENDE TILBUD OG SIKREDE AFDELINGER

Som led i udarbejdelsen af Udviklingsstrategi 2014 har kommunerne ansvaret for at sikre en indbyrdes koordinering mellem regionerne af de lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger.

Der er i 2014 syv landsdækkende tilbud, fem landsdelsdækkende tilbud og otte tilbud med sikrede afdelinger.

Nedenfor er kort opsummeret de helt overordnede hovedtendenser omkring kapacitet og belægning samt kommunernes efterspørgsel og behov efter disse typer af tilbud. Tilbuddenes udvikling i forhold til kapacitet, belægning og tendenser i forhold til kommunernes efterspørgsel er beskrevet særskilt for hvert af de tilbud, der i bekendtgørelsen er defineret som henholdsvis lands- og landsdelsdækkende og sikrede afdelinger i bilag 7.

LANDS- OG LANDSDELSDÆKKENDE TILBUD

Samlet set var belægningen på de lands- og landsdelsdækkende tilbud på 94 procent i 2012. Belægningen på tilbuddene svinger dog fra 30 til 141 procent. Samlet forventer driftsherrerne ikke de store forandringer i tilbuddenes kapacitet frem mod 2016. Dog vil to tilbud (Center for Døvblindhed og Høretab og CFD (Center for Døve)) øge antallet af pladser fra 2012 til 2014, mens to tilbud (Center for Høretab og Kofoedsminde) har nedjusteret antallet af pladser i 2013.

Det landsdækkende tilbud Nyborgskolen har haft faldende belægning i en årrække, og Region Syddanmark er i dialog med Ministeriet for Børn og Undervisning om tilbuddets fremtid. De øvrige tilbud forventer på nuværende tidspunkt en uændret kapacitet frem til 2016.

De lands- og landsdelsdækkende tilbud bliver overvejende belagt med borgere fra kommunerne i beliggenhedsregionen eller de omkringliggende regioner.

Gennemgående oplyser kommunerne, at efterspørgslen efter de lands- og landsdelsdækkende tilbud i 2014 vil være uændret.

SIKREDE AFDELINGER

Belægningen på de sikrede afdelinger var i 2012 samlet set på 70 procent, der spændte fra 56 til 89 procent på de enkelte tilbud. Den sikrede afdeling Kompasset, der blev oprettet den 1. september 2012, og havde lav belægning de første måneder. Driftsherrerne for de sikrede afdelinger forudsætter en belægningsprocent på 85 for de sikrede afdelinger.

I 2012 blev der nedlagt 19 sikrede pladser fordelt på fem tilbud drevet af henholdsvis Region Syddanmark, Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden. Med den samtidige etablering af Kompasset på otte pladser blev der samlet set foretaget en nedjustering på 11 pladser.

Pladserne på de sikrede afdelinger bliver primært belagt med borgere fra kommuner i den region, hvor tilbuddet ligger, eller fra omkringliggende regioner. Borgere fra hovedstadsregionen er dog forholdsvis højt repræsenteret i alle beliggenhedsregioner.

Tilsvarende de lands- og landsdelsdækkende tilbud oplyser landets kommuner, at efterspørgslen efter de sikrede afdelinger i 2014 gennemgående vil være uændret. Flere kommuner på tværs af landet fremhæver i den forbindelse, at det alene er med afsæt i lægehenviisning eller efter domsafsigelse, at der bliver trukket på tilbuddene. Kommunerne oplever det derfor svært at prognosticere på, hvordan henvisnings- og domsmønstre vil være i 2014.

KOMMUNIKATIONSCENTRE

Efter drøftelser på tværs af de tre kommunikationscentre i hovedstadsregionen, kommunerne i regionen og Region Hovedstaden i regi af arbejdet med Rammeaftalen samt i forbindelse med udviklingsprojektet på senhjerneskeområdet, besluttedes det i 2012 at igangsætte en proces med henblik på revision af den eksisterende Visitationsaftale vedrørende kommunikationscentre.

Processen forløber i 2013-2014 og foregår med inddragelse af de tre kommunikationscentre i hovedstadsregionen, repræsentanter fra kommunerne i regionen og Region Hovedstaden. I processen indgår desuden resultaterne af evalueringen af kommunalreformen vedrørende kommunikationscentrene.

BOTILBUD MED OVER 100 PLADSER

I hovedstadsregionen er der ingen botilbud over 100 pladser, der er omfattet af Udviklingsstrategi 2014. Der er fem tilbud i hovedstadsregionen, der opfylder kriterierne, og Københavns Kommune er driftsherre for alle fem. Samtlige af disse botilbud er dog karakteriseret som lokale tilbud, som det primært er driftsherren selv, der benytter, hvorfor de fem tilbud ikke er omfattet af Udviklingsstrategien i Rammeaftale 2014.

BILAGSLISTE

Nedenfor fremgår en oversigt over bilag til Udviklingsstrategi 2014:

- ▶ **Bilag 1:** Dybdegående analyse af behov og udviklingstendenser for 2014
- ▶ **Bilag 2:** Oversigt over alle tilbud beliggende i hovedstadsregionen
- ▶ **Bilag 3:** Oversigt over tilbud omfattet af Rammeaftale 2014 inklusiv kapacitetstal 2014-2016
- ▶ **Bilag 4:** Oversigt over kapacitet og belægning på tilbudstyper fordelt efter målgruppe og geografisk placering
- ▶ **Bilag 5:** De mest specialiserede tilbud i Udviklingsstrategi 2014
- ▶ **Bilag 6:** Årsberetning 2013 - Samrådet for domfældte udviklingshæmmede i kommunerne i Region Hovedstaden
- ▶ **Bilag 7:** Lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger – opgørelse af kapacitet og belægning samt behov og efterspørgsel.

Alle bilagene kan findes i særskilte dokumenter på www.rammeaftale-h.dk.